

Голові разової спеціалізованої вченої ради щодо захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії Коптева Олександра Сергійовича за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара доктору політичних наук, професору, професору кафедри міжнародних відносин Висоцькому Олександрю Юрійовичу

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Петрова Павла Григоровича на дисертаційне дослідження Коптева Олександра Сергійовича «Технології міжнародних відносин України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, в галузі знань 29 Міжнародні відносини

Актуальність дослідження. Сучасна система міжнародних відносин володіє постійною динамічністю та знаходиться під постійним впливом різноманітних явищ, першочерговим з яких можливо виділити процес глобалізації та похідні від нього явища, зокрема трансформацією засад комунікації між суб'єктами міжнародних відносин і як наслідок зміною моделей та технологій взаємодії, що первино актуалізує тематику дисертаційного дослідження. Міжнародні відносини трансформуючись, здійснюють симетричний ефект, що потребує модернізації від їх суб'єктів змінюючи систему взаємодії і відповідно участі у міжнародних процесах. Таким чином, потребує конкретизації розуміння яким засобом та за допомогою чого суб'єкти повинні реалізовувати свої цілі та позиціонування в системі міжнародних відносин. Висока технологічність, у класичному розумінні,

міжнародних відносин більшою мірою обтяжує тих класичних суб'єктів, що, зокрема, знаходяться у перехідному період, демократичному транзиті. Комплексне дослідження технологій міжнародних відносин України дозволяє визначити їх історичну природу, усвідомити сьогодення та надати об'єктивні прогнози участі України у міжнародному середовищі та висвітлити перспективи, особливо в умовах зовнішньої агресії проти нашої держави, що додатково актуалізує тематику дослідження. Погоджуємося з тезою автора що: «актуальність дисертації пояснюється необхідністю концептуалізувати шляхи мотивації зовнішнього середовища на активні інтеракції з Україною, що констелюються в системі технологій міжнародних відносин» [с. 14].

Практичне значення. Проведене наукове дослідження володіє теоретично цінністю та має практичну значимість щодо модернізації міжнародної діяльності України у сучасній системі міжнародних відносин.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні мають належний ступінь обґрунтованості, цьому зокрема сприяє широка база застосованих методів дослідження: принцип системного аналізу, історизму, наукової об'єктивності, традиційний метод формальної логіки, моделювання прогнозування, системно-структурний підхід, технологічний підхід, що виступає основою дослідження тощо. Дисертаційне дослідження характеризується не лише теоретичними положеннями конкретними практичними прикладами. У рамках дослідження, опрацьовано змістовну кількість праць, а саме 180 джерел, частина з яких іноземною мовою, що додатково сприяє якості проведеного дослідження.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Варто зазначити, що дисертаційне дослідження є першою, комплексною науковою працею, що комплексно досліджує технологію міжнародних відносин України. У дисертаційному дослідженні уперше: зроблено системний аналіз понятійно-категоріального комплексу технологій міжнародних відносин України з фокусом на їх взаємодію в умовах кризи, коли міжнародний простір для України стає полюсним у координатах «друг – ворог»; проаналізовано сутність наукових підходів до технологій міжнародних відносин, які пояснюють

біхевіоральну спрямованість країн, та показано синергетичну сутність варіативної динаміки цих технологій в умовах реалізму та ліберального інтернаціоналізму; охарактеризовано синергію впливу легітимаційних та іміджевих технологій у сучасних міжнародних відносинах України, яка залежить від ступеня персоніфікованої конгруентності іміджу та образу головних акторів зовнішньої політики України; сформульовано системно-структурний підхід до аналізу технологій міжнародних відносин України, що базується на структурному алгоритмі взаємодії суб'єктів та об'єктів у часовому вимірі, який включає у себе систему суб'єктів та об'єктів міжнародних відносин, залежно від конгруентності їх ментального простору в констеляції системи технологій взаємної біхевіоральності [с. 4].

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, структура дисертації логічна і послідовно сприяє розкриттю теми дослідження, досягненні поставлених завдань та у цілому розкриттю визначеної мети.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади технологій міжнародних відносин» здійснено ґрунтовний аналіз понятійно-категоріального комплексу дослідження технологій міжнародних відносин, зокрема віднайшло змістовного обґрунтування дефініція «технології міжнародних відносин України» що визначається як: «комплекс інструментів, які держава застосовує у різних аспектах взаємодії з іншими країнами та акторами міжнародних відносин. Цей набір технологій включає різноманітні інструменти та стратегії, спрямовані на розвиток зовнішньополітичних, економічних та соціокультурних зв'язків» [с. 32]. У рамках розділу також досліджено теоретико-концептуальні виміри технологій міжнародних відносин України, що дозволило універсально обґрунтувати сутність базисного досліджуваного поняття «технології міжнародних відносин України» уклавши у нього науково-аргументований зміст [с. 53]. Змістовно проаналізовано технологічний підхід як основу дослідження міжнародних відносин України обґрунтувавши його стратегічне значення при здійсненні Україною діяльності як у міжнародному, так і у глобальному вимірах.

У другому розділі «Інтенціональність технологій міжнародних відносин України» проаналізовано соціально-психологічні особливості технологій міжнародних відносин, що застосовуються суб'єктами міжнародних відносин для здійснення відповідного до їх інтересів ментального впливу на зовнішнє середовище досягаючи власних цілей [с. 72-73]. Здійснено дослідження суб'єктів технологій міжнародних відносин в реаліях України діяльність яких сприяє покращенню політичних, культурних, соціальних взаємин держави і відповідно її іміджу у внутрішньополітичному та зовнішньополітичному просторі [с. 80]. Проаналізовано внутрішню і зовнішню об'єктність технологій міжнародних відносин, зокрема визначивши вагомість об'єктів технологій міжнародних відносин у політичних, соціальних процесах України міжнародного характеру [с. 88-89].

У третьому розділі «Провідні сучасні технології міжнародних відносин України» досліджується потенціал публічної дипломатії України, специфіку її реалізації, окреслені практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання технології публічної дипломатії для досягнення стратегічних зовнішньополітичних цілей України [с. 103-104]. Проаналізовано інформацій-комунікативні технології у міжнародних відносинах України, здійснюється акцент на їх ролі та ефективності у протистоянні зовнішній агресії проти держави. Визначається роль PR- технологій, лідерів думок, соціальних мереж тощо. Досліджується синергія впливу на зовнішнє середовище легітимаційних та іміджевих технологій міжнародних відносин, акцентуючи увагу на ролі політичних інститутів і акторів міжнародних відносин, громадян, лідерів думок та представників організацій як інститутів у формуванні міжнародного іміджу України [с. 151-152].

Реалізоване комплексне дисертаційне дослідження надало змогу дисертанту зробити важливі узагальнення щодо побудови та практичної реалізації технологій міжнародних відносин України. Проведене дослідження з акцентом на цифровізацію системи міжнародних відносин дозволяє автору надати практичні рекомендації якісної модернізації технологій України для її позиціонування у міжнародному просторі.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.
Дисертаційне дослідження О.С. Коптева пройшло перевірку спеціальною антиплагіатною системою, що свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності автором, ним також дотримано правил цитування та посилання. Основні ідеї дисертації представлені необхідною кількістю опублікованих дисертантом праці у фахових виданнях України та збірниках всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.
Позитивно оцінюючи дане дисертаційне дослідження, необхідно зазначити, що у контексті даної тематики варто було приділити увагу таким дискусійним аспектам.

По-перше, автору було за доцільне конкретизувати відмінності технологій інформаційного впливу на внутрішню та зовнішню спільноти, що сприяло би висвітленню більш конкретних теоретичних та практичних рекомендацій реалізації позиціонування у міжнародному просторі та протидії негативному інформаційному впливу із зовні на внутрішнє суспільство.

По-друге, автором цілісно висвітлені технології міжнародних відносин України впливу та взаємодії з класичних суб'єктів міжнародної спільноти, проте, на нашу думку, було б за доцільне розмежувати ці технології в залежності від політично режиму суб'єкту на якого здійснюється вплив, надавши конкретні рекомендації в залежності від демократичного політичного режиму чи авторитарного/тоталітарного політичного режиму, так як у рамках демократичного політичного режиму носієм влади виступає народ, а при взаємодії з авторитарним/тоталітарним політичним режимом первинного здійснення впливу потребує саме авторитарний/тоталітарний лідер чи відповідна група.

По-третє, дисертантом чітко окреслено роль технології побудови зовнішньополітичного іміджу України у контексті інтеграції до європейської та євроатлантичної спільноти. Зважаючи на Конституційне закріплення інтеграції України до ЄС та НАТО було б за доцільне більш комплексно пояснити, у зазначеному контексті, наприклад, ролі Twitter-дипломатії, Facebook-дипломатії

та інших подібних технологій інформаційного, політичного впливу на зовнішню спільноту, що доповнило би дисертаційне дослідження.

Зазначені дискусійні питання не є негативними, володіють рекомендаційним характером та не впливають на високий рівень дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертація Коптева Олександра Сергійовича на тему «Технології міжнародних відносин України» є самостійним науковим дослідженням, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її автор – Коптев Олександр Сергійович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії у галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

РЕЦЕНЗЕНТ

Кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин

Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

Павло ПЕТРОВ

Підпис рецензента засвідчую:

Вчений секретар Дніпровського
національного університету імені Олеся
Гончара, кандидат
математичних наук, доцент

Тетяна ХОДАНЕН